

» Tanquam leones, (ait S. Chrysost. hom. LXI. ad pop. Antioch.) ignem spirantes ab illa mensa recedamus, facti diabolo terribiles, et caput nostrum mente revolventes. » Et hom. IV. ad baptiz. « Quæ, inquit, venia nobis dabitur, cum vero quæ supplicia non perpetiemur; quando linguam nostram qua Dominicam carnem degustavimus, linguam efficimus diaboli? » Idem die de toto corpore, cum apostolo videlicet: *Tollens membra Christi, faciam membra meretricis? Absit*, I. Cor. VI. In equum Antiochi Centaretrus Galata cum regem in prælio occidisset, conscendit; quo facto, visus est equus sentire tergo suo domini hostem insidere. Itaque dentibus apprehenso fræno, ita ut nulla jam ratione habenis regi posset, ad altissimum saxum citato cursu contendit, atque ab eo se, insidentemque simul hostem præcipitavit, sic domini sui mortem ultus. Refert. Bap. Fulgos. lib. V. Hunc in modum tu qui equus et jumentum Christi factus es, noli in te recipere hostem ejus; excute eum, quamprimum in te inscendere voluerit. Projice te in Christum ejusque implora opem; præcipitem te da in abyssum inferorum per gehennæ meditationem, etc. Hæc si observemus, fiet ut asinus cum sessore, id est, nos cum Domino nostro ingrediamur summo honore et sanctorum congratulatione in cœlestem Jerosolymam.

CONCIO III.

I. Jejunium rigidius. — II. Abstinencia a profanis delectationibus. — III. Peccata expianda. — IV. Seponenda nonnihil opera servilia.

THEMA.

Omnis anima, quæ afflicta non fuerit in die hac; peribit de populis suis. Levit. XXIII.

Solenne Judæorum festum erat, festum expiationis, cui apud nos Christianos respondet dies Veneris sanctus, imo tota sancta hebdomas, quam hodie ordimur. Hujus enim typus et delineatio fuit vetus illa expiatio, in qua primo offerebat summus sacerdos ante ingressum in sanctuarium, vitulum unum. Deinde seniores populi offerebant sacerdoti duos hircos pro peccato; quorum unus (dictus emissarius) liber emittebatur in solitudinem, alter maectabatur, missa prius super eos sorte, uter emittendus, uter occidendus esset. Ad hæc illo die expianda erant Judæis totius anni peccata, lacrymis, jejuniis aliisque operibus. Ita enim, Levit. XVI. dicitur: *In hac die expiatio erit vestri atque mundatio*

ab omnibus peccatis vestris: coram Domino mundabitur. Sabbatum enim requietionis est et affligetis animas vestras religione perpetua. Et Levit. XXIII. Omnis anima quæ afflicta non fuerit in die hac, peribit de populis suis. Nostis vero auditores, hac sacra septimana, obtulisse Christum Dominum summum sacerdotem vitulum humanitatis suæ, antequam ingrederetur in sanctuarium cœlestis. Nostis et a senioribus populi oblatos duos hircos pro peccato, Barabbam pro proprio, Christum pro alieno, et quidem sorte super eos missa, Barabbam dimissum esse, Christum vero occisum. Nostis et in Christo hircum divinitatis nihil esse passum, adeoque neque mortuum; solum humanitatis hircum mortem pertulisse. Nostis denique hanc hebdomadam institutam esse ab Ecclesia ad expianda totius anni peccata. Quid igitur nunc superest, nisi ut dies istos sacros piis transigamus exercitiis et affligamus nostras animas? Id vero qua ratione faciendum, nunc videamus.

Quatuor potissimum studia erant Judæorum in die expiationis. Primo, jejunare usque ad vespem soliti erant, ut tradit Josephus, I. III. antiq. cap. X. Secundo, omnis delectatio vetita illis erat, ut colligit Abulensis, in Levit. XXIII. q. XXII. ex eo quod juberentur a lege affligere animas suas. Ude abstinebant a potu, uxoribus et balneis, ut Hebræi tradunt et servare dicuntur adhuc. Tertio, calceos exuebant, et absque iis incedebant, ut iidem tradunt. Denique ab omni opere cessabant, uti in sabbato. Vocatur enim *sabbatum quietionis*, Levit. XXIII. Eadem scire et nos sed christiano more observemus, rite et fructuose dies istos peragemus.

I. Severius jejunare decet nos his diebus, aliisque mortificationibus carnem affligere, tum ut Christo passo conformes aliquo modo fiamus, et in nobis vel leviter sentiamus, quod ipse in te sensit, tum ut per hæc Deum nobis merite iratum placemus, peccataque expiemus. Fecerunt sane istud antiqui Christiani, ut testatur S. Chrysostomus, hom. XXX. in Gen. ubi ait: « Nunc fideles et jejunium intendunt, et vigiliæ et pernoctationes sacras et eleemosynas faciunt, ut hebdomadæ huic honorem habeant. » Rursum, hom. in hebdom. sanct. tom. V. Græcæ edit. scribit: « Quapropter in ea multi studia intendunt. Alii jejunia majora faciunt; alii sacras vigilationes; nonnulli eleemosynas largiores exercent. Alii honorum operum studiis, majoreque vivendi pietate, beneficentiæ divinæ magnitudinem quasi contestatam faciunt. Quemadmodum enim cum Lazarum excitaverit Jesus, omnes qui in Jerusalem erant, illi occurrerunt,

multitudinique testati sunt, mortuum ab eo ad vitam revocatum, officiositasque ipsa occurrentium, quasi assertio miraculi fuit; ita vestra quoque studiosa sedulitas in hac hebdomada magna, quasi testis est, quam magna ipsa et quam multa bona in ea Christus fecerit? Non enim hodie ex una civitate egredimur occurrente Christo; neque ex Hierosolymis solum, sed ex universo orbe innumerabiles undique Ecclesiæ prodeunt; ut occurrant Jesu non cum ramis palmarum, ut eos in vita substernant, sed cum eleemosyna, humanitate, virtute, jejuniis, precibus, pervigiis, ac omni denique pietate, ut ea Domino offerant. » Et S. Epiphanius, hæresi LXXV. « In diebus, inquit, paschatis, quando apud nos fiunt humicubationes, castitates, afflictiones, siccorum esus, preces, vigiliæ, jejunia et omnes animarum salutes per sanctas afflictiones. » Et in fine ejusdem libri. « Sex dies, inquit, qui pascha antecedunt in xerophagia (hoc est aridorum esu) consumunt omnes: utentes pane, sale, et aqua sub vespem. Sunt qui biduum, triduum, quatrimum, imo et totam hebdomadam usque ad galli cantum illucescentis dominicæ pascalis jejunent. » Idem testatur Dionysius Alexandrinus, apud Baron. anno trigesimo quarto. Vixit autem Epiphanius et Chrysostomus quarto sæculo: ille circa annum Domini 370. hic circa annum 398. Dionysius Alexandr. tertio sæculo circa annum 250. Speciatim dies veneris et sabbati hujus hebdomadis rigidiorum jejunio colebantur. De die Veneris ait canon septimus Concilii Toletani IV. « Quicumque in die passionis Domini jejunium, præter parvulos, senes et languidos, ante peractas indulgentiæ preces solverit, a paschali gaudio depellatur, nec in eo sacramentum corporis et sanguinis Domini percipiat, qui diem passionis ejus non honoravit, ut vel ipse Hospinianus Calvinista citat, apud Crets. lib. I. de festis, cap. XXIV. De die sabbati sancti extat canon. LXXXIX. Trullanæ Synodi, præcipientis jejunium illius diei non solvendum ante mediam noctem. Tametsi vero hi canones exolverunt, decet tamen nos pro viribus antiquorum Christianorum pietatem imitari; id quod multi etiamnum faciunt, qui biduo jejunant; a tempore mortis Christi usque ad tempus resurrectionis. Certe eos qui ob legitimas causas carniarum esu per quadragesimam gavisus sunt, hac septimana cessare decet, nisi gravis admodum obstet necessitas; idque usu receptum est.

II. Abstinere convenit a secularibus et profanis delectationibus, pompis, ludis, comotationibus, symphoniis profanis, aliisque rebus ludicris, ob

II. PARS HIEMALIS.

memoriam passionis Domini, cujus mortem lugent nunc jure merito omnes fideles. Observavit hoc imprimis Carolus Magnus, qui eo tempore ita cavere sibi a voluptatibus; et omni externa sollicitudine consueverat, ut Wedckindus Saxonum princeps miraretur, quid tam potentem imperatorem adeo posset contristare. Deflebat enim peccata sua velut passionis Christi causam et lacrymas fundebat compassionis, condolens tam gravibus Dei ac Domini nostri tormentis, Crantzius, in metrop. I. I. c. IX. S. Elisabetha regis filia et Thuringiæ princeps die parasceves imperabat ancillis domesticis, ut neglectis omnibus munditiis urbanis, nullum sibi honoris aut venerationis cultum exhiberent, nulla genu poneret, nulla quasi dominam agnosceret, quod illis diebus supremus mundi regnator Deus omnibus modis abjectus infami cruce occubisset, Raderus in Bav. sanct. to. I. S. Bernardus, fer. IV. hebdomadæ pœnosæ: « Universi, inquit, Christiani hac septimana aut præ solito, aut præter solitum pietatem colunt, modestiam exhibent, humilitatem sectantur, induunt gravitatem; ut Christo patienti quodammodo compati videantur. Quis enim tam irreligiosus, ut non compungatur? Quis tam insolens, ut non humilietur? Quis tam iracundus, ut non indulgeat? Quis tam deliciosus, ut non absteineat? Quis tam malitiosus, ut non poeniteat his diebus? » Certe in more habent magni principes, præter morem, hæc hebdomade se dimittere ad lavandos pauperum pedes, ad epulas iisdem ministrandas, uti imprimis summi pontifices, reges Galliæ, et passim episcopi ac prælati. Multorum etiam laudabilis consuetudo est, ut die Veneris sacro degustent fellis amarorem, ad memoriam fellis Christo oblatis. Alii crucibus se onerant, alii flagellis se concidunt, alii in crucifixi formam brachia expandunt, etc. denique communiter omnes solitis mundi solatiis et carnis illecebris se interdunt.

III. Exuendi calcei, more christiano; peccata scilicet per poenitentiam. Scimus Moysen a Deo ex rubo ignis vocatum ad montem Horeb hac voce: *Moyses, Moyses*, et cum is subito appropinquare ad rubum vellet, ab eodem audivisse: *Ne appropies huc; solve calceamentum de pedibus tuis, locus enim in quo stas, terra sancta est, Exod. III.* Vocamur et nos hoc tempore a Christo, per Ecclesiam velut ejus vocem, ut spectemus ignem in rubo, hoc est, Christum spinis redimitum in cruce: vocamur ut spectemus eundem in eucharistia velut in amoris rubo, imo ut cum ipso epulemur in sancta communione. Verum ad hoc necesse est, ut exuamus calceos operum

mortuorum et carnalium affectuum, quibus velut calceis terram contingimus. Hoc autem fit per penitentiam, quod etiam indicavit Dominus dum ante institutionem, et distributionem eucharistiæ lavit pedes discipulorum; ut ea re indicaret, communicaturis purificandos esse affectus animi, necnon sæculares curas ac cupiditates abjiciendas.

Præpterea calcei exuendi, hoc est, rationes humanæ et proprius ac carnalis sensus circa mysterium s. eucharistiæ ejusque perceptionem. Prohibitus est Moyses accedere ad rubum, quia curiose et parum religiose ad scrutandum mysterium ignis in rubo voluit pergere, jussus proinde est ponere calceos, ut reverentiam exhiberet divinæ majestati, utque magna animi demissione audiret divinum oraculum; quo fine etiam Josue idem facere jussus est, Jos. V. Ergo accedens ad s. eucharistiam exuat ratiunculas et argumenta a sensibus nostris ducta, quibus celestia metiri et quandoque calcare volumus. Adeat cum humilitate, ex obedientia erga Ecclesiam, quæ hoc potissimum tempore præcipit communionem. Nudis pedibus incedere olim servorum erat: tales nos appareamus in conspectu Christi, ut servi, inquam, non ut domini. Adeamus cum veneratione, removens a nobis, quidquid lutosum et oculis Dei indignum est.

IV. Vacandum ab operibus servilibus, saltem in tantum, ut vacare unusquisque devotioni nunc requisitæ possit, ita nimirum ut non solum patres et matres familias, sed eorum etiam familiares seu domestici ab hoc non impediuntur. Sane ob eam causam olim tota sancta hebdomada, necnon quæ sequitur paschatis, solemnitas et festiva fuit; ut habetur in constit. S. Clementis, l. VIII. c. XXXIII. ubi SS. Petro et Paulo ea constitutio adscribitur: *Magna hebdomada tota et ea quæ hanc sequitur ferientur*. Ad hæc jure canonico, c. conquestus, extrav. de feriis præcipitur ut dictis quatuordecim diebus: *Omnis judicialis strepitus conquiescat, nisi necessitas urgeat vel pietas suadeat*. Idemque in jure civili et codice Theodosii confirmatur. Hinc S. Chrysost. hom. in magnam hebdom. cit. ait. « Nos non solum hanc hebdomadem veneramus, sed et imperatores nostri orbis. Neque id leviter et perfunctorie, sed vacationem civitatum magistratibus concedunt, ut liberi iis curis, omnes istos dies in spirituali cultu absument, ideo et tribunalium januas ocluserunt. Cesset, inquit, omnis controversia, et contentio et pænæ species, ferientur aliquantisper carnificum manus, in commune ad omnes pertinent bona, quæ Dominus fecit; fiat et aliquid boni a nobis servis. »

Neque hoc solum honore eam venerati sunt, sed et alio nequaquam hoc inferiore. Imperatoriæ litteræ emittuntur, quibus dicitur, ut incolæ carceris catenis exolvantur, ut quemadmodum Dominus noster, cum apud inferos esset, omnes detentos a morte liberavit, ita et servi pro viribus, quod possunt, conferentes, quo imitatores sint misericordiæ Dominicæ, eximant detentos et vinculis sensibilibus, cum spiritualibus nequeant.

Graviter igitur errant et a majorum avia pietate deviant, qui sacratissimam hanc hebdomadem in novis vestibus parandis, in domo et supellectile mundanda, in cœmendis et apparandis carnibus consumunt. Conscientia mundanda, virtutum vestes parandæ, pascha nostrum Christus immolandum, meditandum et comedendum est. Magna ista sunt, totum requirunt hominem. Certe mater nostra Ecclesia totam se his diebus convertit ad memorandam et plangendam nobisque inculcandam Domini nostri passionem. Quod etiam de ea prædixit Zacharias, capit. XII. dicens: *In illa die magnus erit planctus in Jerusalem, sicut planctus Aladremmon in campo Mageddon*. Planctus iste erat super Josiam, regem optimum, cæsum a Pharaone in campo Mageddo. Ita ergo Ecclesia plangit mortem Christi, eique variis cæremoniis justa quasi persolvit et parentat, simul etiam monens propter peccata nostra Christum crucifixum. Re ipsa enim cum Jeremia (qui in spiritu prævidit Christum a Judeis occidendum, et propterea eum planxit ad finem suarum lamentationum) dicit illud Thren. IV. *Spiritus oris nostri Christus Dominus captus est in peccatis nostris*. Est autem Christus spiritus oris nostri primo, quia ut a spiritu vivificatur homo corporaliter, ita spiritualiter a Christi gratia. Secundo, quia sicut sidus lunæ est quasi spiritus rerum sublunarium, dum ejus incrementum ac decrementum, et ipsæ crescunt ac decrescunt, ut conchyliæ, sanguis in homine, frondes ac pabula, ut testatur Plinius, lib. II. cap. XCIX. ita vita et salus nostra a Christo pendet. Propterea nigris paramentis vestit et obvelat crucem et altaria: sacerdotes in officio passionis diaconorum tantum vestes assumunt, quemadmodum et in festo expiationis olim summus sacerdos communibus minorum sacerdotum vestibus utebatur, Levit. XVI. ut habitum lugentis et pœnitentis exprimeret. Ab officio feriæ quintæ ad officium sabbati campanæ non pulsantur, ut suo silentio et ipsæ luctum edant, quomodo etiam astra luxerunt Christi mortem, dum lucem orbi subtraxerunt. Et propterea matutina triduana celebrat in tenebris, in quibus fragorem excitat ad designan-

dam cœli et elementorum commotionem factam in passione Domini, extinguuntur iisdem plures paulatim candelæ ad demonstrandam apostolorum fugam et Christi desertionem, quem unica superstes representat. Denudantur et altaria, ut recordemur Christum nudatum vestibusque spoliatum in crucem esse actum; omnia ista clamant illud Jeremiæ: *Recordare paupertatis et transgressionis (Chald. amaritudinis) meæ, absinthii et fellis*, Thren. III. Omnia hæc vobis vestigia passionis Dominicæ imprimere deberent. Memorabile exemplum scribit Thomas Cantiprat. lib. II. apum, cap. de martyre quodam qui captus a gentili tyranno, semper incessit gemebundus. Causam igitur tristitiæ cum rogasset tyrannus, respondit ille: *Semper tristis incedo, quia mortis Dei mei memor, continue in corde meo passionis ejus stigmata porto*. Quam vocem ut insanam, indigne ferens tyrannus, jussit ei cor evelli ac discindi; in eoque reperit imaginem Christi crucifixi. Unde abjurata perfidia credidit in Christum. Gestum hoc credibile fit tum ex fide probati auctoris, tum ex aliis similibus, ut ex stigmatibus S. Francisci, ex imagine crucifixi reperta in corde S. Clare de Montefalco, uti narrat oculatus testis Thomas Bozius, l. XV. de sign. Eccles. cap. III. tom. II.

Ergo auditores, ne degeneres simus a majoribus nostris. Resumamus annum luctum, et quasi anniversaria communis nostri parentis parentalia celebremus. *Omnis anima, quæ afflicta non fuerit in hac die, peribit de populo*; quia se prolem non ostendit optimi illius Parentis, etc.

CONCIO IV.

PRÆPARATIO PROXIMA AD S. COMMUNIONEM.

I. Munditia cordis. — II. Fames spiritualis. — III. Reverentia. — IV. Humilitas. — V. Gratiarum actio.

THEMA.

Benedictus qui venit in nomine Domini. Matth. XXI.

Quando intueor pompam Christi triumphalem in hodierno evangelio, videre mihi videor eundem Christum Dominum venire ad nos de cœlo in s. eucharistia. Utrobique enim video summam humilitatem summæ gloriæ conjunctam. Summa Christi humilitas claret, dum e monte Oliveti descendit Jerosolymam sedens super asinam: summa interim gloria, dum obviat ei turba, sternens viam vestibus et palmarum ramis, ingeminans *Hosanna*, etc. Quis unquam imperator

triumphavit super asinam? Et quis tanto honore interim exceptus est? Nunc videamus Christum venientem in eucharistia. Nonne ibi de cœlo descendit ad nos in terram in exiguis sacramenti speciebus latens, nullo externo splendore conspicuus? Et interim tamen ante ipsum in eucharistia existentem prosternuntur reges et pontifices cum Ecclesia universa. Propterea rectissime dum consecratur et elevatur s. eucharistia canitur in ecclesia idem ille hymnus, quem occinuit illi turba in priore illo triumpho: *Benedictus qui venit in nomine Domini: Hosanna in excelsis*. Porro quoniam hoc tempore ingreditur in corda nostra triumphator iste per s. communionem, superest ut videamus qua ratione, quo honore eum excipiamus. Id vero nos docebunt turbæ hodiernæ.

I. Exuerunt vestes straveruntque in via, qua iturus erat Dominus, utique ne sordibus et luto aspergeretur. Et quid sibi hoc vult aliud, nisi ut cor nostrum, quo recepturi sumus Dominum, expurgemus ab omni inquinamento, non mortalium tantum peccatorum (quod omnino necessarium) sed quantum fieri potest, etiam venialium, necnon affectuum inordinatorum ad pristina peccata, sensualium desideriorum, sæcularium cogitationum et eujuscumque terrenæ labis; ut ita non solum cœlesti illi hospiti debita exhibeamus honorem, sed et nos mereamur accipere ab eo cœlestem hospitii mercedem. Cum enim is puritatis amantissimus sit, quo fuerimus puriores, eo erimus digniores tanti hospitis præsentia, et quam secum affert, gratia. Audiamus S. Augustinum, serm. CCLII. de tempore: « Rogo vos, fratres, (inquit) numquid est aliquid qui in arca sordibus plena voluit mittere vestem suam. Et si in arca sordibus plena vestis non mittitur pretiosa, qua fronte in animam, quæ peccatorum sordibus inquinatur, Christi eucharistia suscipitur? » Tanta est hæc res, ut etiam in veteri lege non uno modo præsignata fuerit. Quid enim sibi voluit, quod præcepit Deus, Levit. XIV. ut panes propositionis coquerentur de simila seu farina candidissima? Ponerentur super mensam purissimam? Imponeretur eis thus lucidissimum? Nonne quia panes illi typus erant eucharistiæ, ut exponit S. Hieronymus, in cap. I. Malach. Cyrillus, catech. IV. mystag. Damascenus, l. IV. c. XIV. et alii? Quid quod etiam ibidem lucernæ quæ lucebant coram mensa propositionis, (juxta id Exodi XXVI. *Pones contra mensam candelabrum*), de oleo purissimo jubentur præparari et imponi candelabro mundissimo? Nonne ut sciremus purissimum esse debere omnisque expertem labis, qui pa-